

Avaldus

Avaldus digiteenuste paketi ja andmestrategie kohta Vastu võetud 18. novembril 2021

Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp on võtnud vastu järgmise avalduse.

Euroopa Komisjon on alates 2020. aasta novembrist esitanud digi- ja andmestrategie raames mitu seadusandlikku ettepanekut, mis käsitlevad eelkõige digiteenuste õigusakti, digiturgude õigusakti, andmehaldust käsitleva õigusakti ja määrust tehisintellekti käsitleva Euroopa lähenemisviisi kohta. Peagi esitatakse eeldatavasti viies andmealase õigusakti ettepanek, mis on üks mitmest Euroopa andmestrategie¹ välja kuulutatud algatusest.

Ettepanekute eesmärk on hõlbustada (isiku-)andmete edasist kasutamist ja jagamist rohkemate era- ja avalik-õiguslike isikute andmepõhise majanduse raames, toetada selliste konkreetsete tehnoloogiate kasutamist nagu suurandmed ja tehisintellekt ning reguleerida digiplatvormide ja värvahoidjate tegevust. Isikuandmete töötlemine juba on või saab olema kõnealuste ettepanekutega reguleeritavate üksuste, ärimudelite ja tehnoloogiate põhitegevus. Ettepanekute vastuvõtmise ja rakendamise koostöö mõjutab seega märkimisväärselt Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „ELi harta“) artiklites 7 ja 8 ning Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artiklis 16 sätestatud põhiõiguste (eraelu puutumatus ja isikuandmete kaitse) kaitset.

Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektor on juba esitanud ühisarvamused andmehaldust käsitleva õigusakti² ja tehisintellekti käsitleva Euroopa lähenemisviisi määruse kohta ning Euroopa Andmekaitseinspektor on esitanud arvamusi Euroopa andmestrategie, digiturgude õigusakti ja digiteenuste õigusakti³ kohta. Nendes arvamustes rõhutatakse mitmeid murekohti ja antakse soovitusi, kuidas viia ettepanekud paremini kooskõlla kehtivate liidu andmekaitsealaste

¹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa andmestrategie“, COM(2020) 66 final.

² Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi õigusaktide muudatusi arvesse võttes ka avalduse 05/2021 andmehaldust käsitleva õigusakti kohta.

³ Euroopa andmekaitseinspektor esitas ka esialgse arvamuse ühtse Euroopa terviseandmeruumi kohta. Ülevaade kõigist Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi ja Euroopa Andmekaitseinspektori arvamustest ja avaldustest on esitatud käesoleva avalduse lisas.

õigusaktidega. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp peab kahetsusväärseks, et kaasseadusandjad ei ole mitut soovitud seni täielikult käsitletud⁴.

Käesoleva avaldusega juhib Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp tähelepanu mitmele üldisele probleemile ja kutsub kaasseadusandjaid üles võtma otsustavaid meetmeid. Mureküsimumused jagunevad kolme kategooriasse: 1) üksikisikute põhiõiguste ja -vabaduste kaitse puudumine; 2) killustatud järelevalve; ning 3) ebajärjepidevuse oht.

Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp leiab, et ilma täiendavate muudatusteta mõjutaksid ettepanekud negatiivselt üksikisikute põhiõigusi ja -vabadusi ning põhjustaksid märkimisväärset õiguskindlusetust, mis kahjustaks nii kehtivat kui ka tulevast õigusraamistikku. Sellisena ei pruugi ettepanekud luua tingimusi ettepanekutes ette nähtud innovatsiooniks ja majanduskasvuks.

1. ÜSIKISIKUTE PÕHIÕIGUSTE JA -VABADUSTE KAITSE PUUDUMINE

Ettepanekutes on tehtud teatavaid valikuid, millel on tõenäoliselt pikaajaline mõju üksikisikute ja ühiskonna kui terviku põhiõigustele ja -vabadustele. Kuigi ettepanekute eesmärk on üldiselt mitmesuguseid riske leevendada, tunneb Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp tõsist muret mitme tehtud valiku pärast ning leiab, et üksikisikute põhiõigused ja -vabadused vajavad täiendavat kaitset. Konkreetsed näited on järgmised.

- Tehisintellekti käsitleva Euroopa lähenemisviisi määruse ettepanek võimaldaks kasutada **tehisintellektisüsteeme**, mille puhul **isikud liigitatakse** biomeetrilistest andmetest (nt näotuvastus) tulenevalt **etnilise päritolu, soo, poliitilise või seksuaalse sättumuse** või muudel keelatud diskrimineerivatel alustel, või tehisintellektisüsteeme, mille teaduslik kehtivus ei ole tõestatud või mis on otseses vastuolus ELi oluliste väärtustega⁵. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp on seisukohal, et sellised süsteemid tuleks ELis keelata, ja kutsub kaasseadusandjaid üles lisama sellise keelu tehisintellekti käsitleva Euroopa lähenemisviisi määrusesse. Lisaks leiab Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp, et tehisintellekti kasutamine **füüsilise isiku emotsioonide kohta järelduste tegemiseks** on äärmiselt ebasoovitav ja see tuleks keelata, välja arvatud teatavatel täpselt määratletud kasutusjuhtudel, nimelt tervisealasel või teadusuuringute eesmärgil, kohaldades asjakohaseid kaitsemeetmeid, tingimusi ja piiranguid⁶.
- Võttes samuti arvesse märkimisväärset kahjulikku mõju üksikisikute põhiõigustele ja -vabadustele, kordab Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp, et tehisintellekti käsitleva Euroopa lähenemisviisi määrus peaks mis tahes kontekstis **sisaldama tehisintellekti igasuguse kasutamise keeldu inimomaduste** (nt nägu, kõnnak, sõrmejäljed, DNA,

⁴ Käesolevas avalduses esile tõstetud probleemid puudutavad komisjoni ettepanekute esialgset teksti ega osuta Euroopa Parlamendi või Euroopa Liidu Nõukogu hilisematele seisukohtadele, kui ei ole sõnaselgelt märgitud teisiti.

⁵ Nt polügraaf, tehisintellekti käsitleva Euroopa lähenemisviisi määrus, III lisa punkti 6 alapunkt b ja punkti 7 alapunkt a. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektori ühisarvamus tehisintellekti käsitleva Euroopa lähenemisviisi määruse kohta, punkt 32.

⁶ Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektori ühisarvamus tehisintellekti käsitleva Euroopa lähenemisviisi määruse kohta, punkt 35.

hää, klahvivajutused ja muud biomeetrilised või käitumuslikud signaalid) **automaatseks tuvastamiseks avalikus ruumis**⁷. Kavandatava tehisintellekti käsitleva Euroopa lähenemisviisi määrusega lubatakse praegu teatavatel juhtudel õiguskaitses eesmärgil kasutada avalikus ruumis reaajas biomeetrilisi kaugtuvastussüsteeme⁸. Euroopa Andmekaitseinspektsiooni tervitab hiljuti vastu võetud Euroopa Parlamendi resolutsiooni, milles tuuakse esile olulised riskid⁹.

- Samuti on Euroopa Andmekaitseinspektsiooni seisukohal, et digiteenuste õigusaktis tuleks suunatud **veebireklaami rangemalt reguleerida**, eelistades vähem sekkuvaid reklaamivorme, mis ei eelda kasutajate ja sisu vahelise suhtluse jälgimist, ning nõuab tungivalt, et kaasseadusandjad kaaluksid sellise tegevuse järkjärgulist lõpetamist, mille tulemusel **keelatakse ulatusliku jälgimise alusel toimiv suunatud veebireklaam**¹⁰, samas kui laste profiilialalüüs tuleks üldse keelata.
- Euroopa Andmekaitseinspektsiooni soovib kehtestada nii digiteenuste õigusaktis kui ka digiturgude õigusaktis **koostalitlusvõime nõuded**, et edendada konkurentsile avatumat digitaalset keskkonda, lihtsustades üksikisikute jaoks selliste teenuste valikut, mis pakuvad paremat eraelu puutumatumust ja andmekaitset¹¹.

2. KILLUSTATUD JÄRELEVALVE

Kõigi ettepanekutega nähakse ette järelevalveasutuste loomine ja uued Euroopa koostööstruktuurid nende asutuste vahel (edaspidi „Euroopa nõukogud“)¹². Kuigi isikuandmete töötlemine on ettepanekutega reguleeritava tegevuse jaoks keskse tähtsusega, ei ole andmekaitse järelevalveasutusi määratud peamiseks pädevateks asutusteks. Euroopa Andmekaitseinspektsiooni tuleb meelde, et seoses isikuandmete kaitse ja vaba liikumisega on ELi toimimise lepingu artikli 16 lõikes 2 ja ELi põhiõiguste harta artikli 8 lõikes 3 sätestatud, et järelevalve isikuandmete töötlemise üle usaldatakse sõltumatutele andmekaitseasutustele¹³.

⁷ Euroopa Andmekaitseinspektsiooni ja Euroopa Andmekaitseinspektsiooni ühisarvamus tehisintellekti käsitleva Euroopa lähenemisviisi määruse kohta, punkt 32.

⁸ Täpsustatud tehisintellekti käsitleva Euroopa lähenemisviisi määruse artikli 5 lõike 1 punkti d alapunktides i-iii.

⁹ Euroopa Parlamendi 6. oktoobri 2021. aasta resolutsioon tehisintellekti kohta kriminaalõiguses ning tehisintellekti politsei ja kohtuasutuste poolt kriminaalasjades kasutamise kohta, 2020/2016(INI).

¹⁰ Vt ka Euroopa Andmekaitseinspektsiooni arvamus digiteenuste õigusakti kohta, punktid 69–70, ning Euroopa Parlamendi 20. oktoobri 2020. aasta resolutsioon soovitusel komisjonile digiteenuste õigusakti kohta: kaubandus- ja tsiviilõiguse normide kohandamine veebis tegutsevatele äriüksustele (2020/2019(INL), punkt 15.

¹¹ Vt ka Euroopa andmekaitseinspektsiooni arvamus digiteenuste õigusakti kohta, punktid 84–85, ja andmekaitseinspektsiooni arvamus digiturgude õigusakti kohta, punktid 37–38.

¹² Digiturgude nõuandekomitee (DMAC) digiturgude õigusaktis; Euroopa digiteenuste nõukoda (EBDS) digiteenuste õigusaktis; Euroopa tehisintellekti nõukoda (EAIB) tehisintellekti käsitleva Euroopa lähenemisviisi määruses; Euroopa Andmeinnovatsiooni Nõukogu (EDIB) andmehaldust käsitlevas õigusaktis.

¹³ Vt Euroopa Andmekaitseinspektsiooni avaldus 05/2021 andmehaldust käsitleva õigusakti kohta seoses õigusaktide muudatustega, lk 3; Euroopa Andmekaitseinspektsiooni ja Euroopa Andmekaitseinspektsiooni ühisarvamus tehisintellekti käsitleva Euroopa lähenemisviisi määruse kohta, lk 14.

Lisaks on Euroopa Andmekaitsekoostöö nõukogu väga mures selle pärast, et ettepanekutes ei ole selgelt sätestatud, kuidas uued järelevalveasutused (ja nendega kaasnevad Euroopa nõukogud) peaksid tegema koostööd andmekaitse järelevalveasutustega (ja Euroopa Andmekaitsekoostöö nõukoguga). Eelkõige ei käsitleta ettepanekutes piisavalt olukordi, kus pädevused võivad kattuda või tuleb omavahel vastastikust huvi pakkuvates küsimustes konsulteerida. Sellega kaasneb **paralleelsete järelevalvestruktuuride tekke oht**, kui erinevad pädevad asutused teostavad järelevalvet samade üksuste üle samade (töötlemis)tegevuste osas ilma omavahelise **struktureeritud koostööta**.

Konkreetsed näited on järgmised.

- Kavandatava digiteenuste õigusakti kohaselt peavad pädevad asutused teostama järelevalvet väga suurte digiplatvormide **soovitussüsteemide**¹⁴ üle (mis sageli hõlmavad andmesubjektide profiilanalüüsi isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses); samuti meetmete üle, mis on võetud **süsteemsete riskide, sealhulgas eraelu puutumatus õigusele avalduva riski hindamiseks ja leevendamiseks**¹⁵. Sama ettepanek sisaldab ka sätteid **tegevusjuhendite** kohta, mis võivad puudutada isikuandmete töötlemist¹⁶. Samas ei nõuta selles pädevatelt asutustelt ametlikku konsulteerimist või koostöö tegemist Euroopa Andmekaitsekoostöö nõukogu või selle liikmetega. Sellest tulenevalt võidakse anda vastuolulisi suuniseid või saada isegi erinevaid tulemusi järelevalveasutuste täitemeetmetes.
- Kavandatavas andmehaldust käsitlevas õigusaktis määratletakse **uut liiki teenuseosutajad ja organisatsioonid**, kes töötlesid suurt hulka potentsiaalselt tundlikke andmeid, eelkõige andmevahendusteenuse osutajad ja andmealtruismi organisatsioonid. **Nende üksuste suhtes kohaldatav kontrollimiskord on aga peaaegu deklaratiivne ega taga andmesubjektidele piisavat kaitset**,¹⁷ kuna see piirdub pädeva asutuse poolt väga lühikese aja jooksul¹⁸ (peamiselt vormiliste) nõuete¹⁹ kontrollimisega.
- Kavandatavas tehisintellekti käsitleva Euroopa lähenemisviisi määruses sätestatakse suure riskiga tehisintellektisüsteemide **sertifitseerimissüsteem ja käitumisjuhendid**, kuid ei ole selge, kas ja kuidas need sertifikaadid ja juhendid on kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud nõuetega²⁰. See võib viia olukorrani, kus tehisintellektisüsteemid, vaatamata sellele, et need on turule laskmiseks või kasutusele võtmiseks tehisintellekti käsitleva Euroopa lähenemisviisi määruses kohaselt sertifitseeritud (CE-märgisega), ei ole

¹⁴ Digiteenuste õigusakti artikkel 29.

¹⁵ Eelkõige seoses artikliga 27 (enim esile tõusvate ja korduvate süsteemsete riskide kindlakstegemine ja hindamine, samuti parimad tavad selliste riskide maandamiseks), milles osutatakse digiteenuste õigusakti artiklile 26, sealhulgas artikli 26 lõike 1 punktile b, ning artiklitele 35 ja 36 (tegevusjuhendid).

¹⁶ Vt digiteenuste õigusakti artiklid 35 ja 36.

¹⁷ Vt Euroopa Andmekaitsekoostöö nõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektori ühisarvamus andmehaldust käsitleva õigusakti kohta, punktid 136, 140, 151, 155, 175, 180, 191.

¹⁸ Andmevahendusteenuse osutajate puhul üks nädal alates teavitamise kuupäevast (andmehaldust käsitleva õigusakti artikli 10 lõige 7); andmealtruismi organisatsioonide puhul kaksteist nädalat alates taotluse esitamise kuupäevast (andmehaldust käsitleva õigusakti artikli 17 lõige 5).

¹⁹ Sätestatud andmevahendusteenuse osutajate puhul vastavalt andmehaldust käsitleva õigusakti artiklis 11 ja andmealtruismi organisatsioonide puhul artiklites 16–19.

²⁰ Vt Euroopa Andmekaitsekoostöö nõukogu ja Euroopa Andmekaitseinspektori ühisarvamus tehisintellekti käsitleva Euroopa lähenemisviisi määruse kohta, punkt 74.

kooskõlas andmekaitse-eeskirjade ja -põhimõtetega (eelkõige lõimitud ja vaikimisi andmekaitse)²¹. Lisaks puudub kavandatavas tehisintellekti käsitleva Euroopa lähenemisviisi määruses viide käitumisjuhendite (kohustuslikele) järelevalvemehhanismidele, mille eesmärk on kontrollida, kas muu kui suure riskiga tehisintellektisüsteemide pakkujad järgivad nende sätteid²².

- Kavandatavas digiturgude õigusaktis nõutakse, et väravahoidjad hõlbustaksid **andmete ülekantavuse** kasutamist kooskõlas isikuandmete kaitse üldmäärusega ning tagaksid teataval tingimustel **juurdepääsu andmetele**, sealhulgas isikuandmetele, vastavalt artikli 6 lõike 1 punktidele h ja i ning anonüümseks muudetud andmetele vastavalt artikli 6 lõike 1 punktile j, nägemata ette selget õiguslikku alust isikuandmete töötlemiseks ega kohustust konsulteerida ega teha koostööd digiturgude õigusakti alusel määratud mis tahes pädeva asutuse ja pädeva andmekaitseasutuse vahel, kui nad teostavad järelevalvet digiturgude õigusakti nimetatud sätete täitmise üle.

Selleks et tagada järelevalve vastastikune täiendavus ja suurendada õiguskindlust, soovib Euroopa Andmekaitsekoostöögruppi tungival, et igas ettepanekus nimetataks andmekaitse järelevalveasutusi selgelt asjaomaste pädevate asutuste hulgas, kellega tuleb koostööd teha. Lisaks tuleks igas ettepanekus **ette näha tõhusaks koostööks vajalikku teabevahetust käsitlev selge õiguslik alus ning määrata kindlaks koostöö tegemise tingimused**. Lisaks peaksid ettepanekud võimaldama pädevatel järelevalveasutustel iga ettepaneku puhul **jagada** pädevate andmekaitseasutustega kas taotluse alusel või omal algatusel **teavet**, mis on saadud isikuandmete töötlemisega seotud auditite ja uurimiste käigus²³. Euroopa Andmekaitsekoostöögruppi soovib rõhutada vajadust tagada, et andmekaitse järelevalveasutustele antakse nende lisaülesannete täitmiseks **piisavad vahendid**.

3. EBAJÄRJEPIDEVUSE OHT

Ettepanekute eesmärk on reguleerida tehnoloogiate kasutamist või toiminguid, mis hõlmavad isikuandmete töötlemist. Seega on kehtiv andmekaitseraamistik täielikult kohaldatav. Ettepanekute regulatiivosa võib teataval juhtudel siiski **tekitada mitmetimõistetavust** andmekaitseraamistiku kohaldatavuse suhtes. Kaasoadusandjad peaksid kõrvaldama igasuguse ebaselguse, et **tagada** õiguskindlus ja suurendada sidusust kehtiva andmekaitseraamistikuga ning tagada selle tulemuslik kohaldamine. Igal juhul **tuleks ettepanekutes selgelt märkida, et need ei mõjuta ega kahjusta kehtivate andmekaitse-eeskirjade kohaldamist, ning tagada, et** isikuandmete töötlemisel on **andmekaitse-eeskirjad ülimuslikud**²⁴.

Lisaks kasutatakse mõnes sättes sama terminoloogiat nagu isikuandmete kaitse üldmääruses või e-privatsuse direktiivis, osutamata sõnaselgelt eespool nimetatud õigusaktidele. See võib mõjutada

²¹ Vt Euroopa Andmekaitsekoostöögruppi ja Euroopa Andmekaitseinspektori ühisarvamus tehisintellekti käsitleva Euroopa lähenemisviisi määruse kohta, punkt 76.

²² Vt Euroopa Andmekaitsekoostöögruppi ja Euroopa Andmekaitseinspektori ühisarvamus tehisintellekti käsitleva Euroopa lähenemisviisi määruse kohta, punkt 79.

²³ Vt ka Euroopa andmekaitseinspektori arvamus digiteenuste õigusakti kohta, punktid 87-89, ja andmekaitseinspektori arvamus digiturgude õigusakti kohta, punktid 39-41.

²⁴ Kooskõlas põhiõigustega eraelu puutumatusel ja isikuandmete kaitsele, mis on sätestatud ELi põhiõiguste harta artiklites 7 ja 8 ning ELi toimimise lepingu artiklis 16.

isikuandmete kaitse üldmääruse põhimõistete (nagu „nõusolek“ või „andmesubjekt“) tõlgendamist²⁵. Samuti tekitab see ohu, et teatavaid sätteid võib käsitada isikuandmete kaitse üldmäärusest või e-privaatsuse direktiivist kõrvale kalduvatena. Seetõttu võib teatavaid sätteid **kergesti tõlgendada viisil, mis ei ole kooskõlas kehtiva õigusraamistikuga ja mille tulemuseks on õiguskindlusetus**.

Konkreetsed näited on järgmised.

- Digiteenuste õigusakti ettepanekus nõutakse, et teenuseosutajad **pakuksid kasutajatele vähemalt üht võimalust saada sisusoovitusi, mis ei hõlma profiilianalüüsi kasutamist**²⁶. Lõimitud ja vaikimisi andmekaitse põhimõtte eeldab siiski, et neid soovitusi pakkuvad süsteemid ei tohi põhineda *vaikimisi* profiilianalüüsil²⁷.
- Paljudel juhtudel ei selgu ettepanekute õiguslikust tekstist, milline on isikuandmete töötlemise **õiguslik alus**. Üks näide kavandatavast andmehaldust käsitlevast õigusaktist on selguse puudumine avaliku sektori asutuste valduses olevate isikuandmete taaskasutamise osas²⁸. Kavandatavas tehisintellekti käsitlevas Euroopa lähenemisviisi määruuses märgitakse, et see ei anna üldist õiguslikku alust isikuandmete töötlemiseks, kuid samas märgitakse, et suure riskiga tehisintellektisüsteemide pakkujad „võivad töödelda isikuandmete eriliike“, et tagada kallutatuse seire, avastamine ja korrigeerimine, ning eeldatakse selliseks töötlemiseks täiendavaid kaitsemeetmeid²⁹.
- **Kattuv terminoloogia** (osaliselt) selgelt erinevate tähendustega, nagu „veebipõhised vahendusteenused“ kavandatavas digiturgude õigusaktis ja „andmevahendusteenused“ kavandatavas andmehaldust käsitlevas õigusaktis tekitab segadust ja muudab ettepanekud ebaselgeks.
- Kavandatava andmehaldust käsitleva õigusakti üks peamisi mureküsimusi on see, et sätetes ei täpsustata piisavalt, **kas neis osutatakse isikustamata andmetele, isikuandmetele või mõlemale**, ega täpsustata piisavalt, et „segaandmekogumite“ puhul kohaldatakse isikuandmete kaitse üldmäärust. Seega ei ole selge, kas andmekaitseraamistikku kohaldatakse alati, kui toimub isikuandmete töötlemine, ja kui tuleb arvesse võtta anonüümseks muudetud isikuandmete tagasituvastusega kaasnevaid konkreetseid ohte³⁰. Selline eristamise puudumine võib tekitada segadust näiteks selles osas, kas

²⁵ Euroopa Andmekaitseinspektori väljendab heameelt selle üle, et 24. septembril 2021 vastu võetud nõukogu volitustes andmehaldust käsitleva õigusakti kohta on nõusoleku ja andmesubjekti mõisted viidud kooskõlla isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud nõusoleku andmise nõuetega.

²⁶ Digiteenuste õigusakti artikkel 29.

²⁷ Vt Euroopa Andmekaitseinspektori arvamus digiteenuste õigusakti kohta, punkt 73.

²⁸ Andmehaldust käsitleva õigusakti artikli 5 lõige 6.

²⁹ Tehisintellekti käsitleva Euroopa lähenemisviisi määruuse artikli 10 lõige 5.

³⁰ Vt Euroopa Andmekaitseinspektori ja Euroopa Andmekaitseinspektori ühisarvamus andmehaldust käsitleva õigusakti kohta, lk 16.

isikuandmete kaitse üldmääruse kohane õiguslik alus on nõutav (nagu see on igasuguse isikuandmete töötlemise puhul, mis kuulub selle määruse kohaldamisalasse)³¹.

Vaadates tulevikku

Euroopa Andmekaitseinspektsiooni on teadlik, et Euroopa andmestrategie üks peamisi algatusi on luua **ühtne Euroopa andmeruum** strateegilistes sektorites ja avalikku huvi pakkuvates valdkondades, sealhulgas tervishoiu valdkonnas (Euroopa terviseandmeruum). Euroopa Andmekaitseinspektsiooni juba rõhutasid ühisarvamuses andmehaldust käsitleva õigusakti kohta, et kõik tulevased algatused, nagu **andmealane õigusakt**, mis võivad mõjutada isikuandmete töötlemist, peavad tagama ja toetama liidu *acquis'* järgimist ja kohaldamist isikuandmete kaitse valdkonnas³².

Käesoleva avalduse koostamise ajal ei ole andmealase õigusakti ega Euroopa terviseandmeruumi ettepanekute eesmärk ja sisu veel teada. Siiski on selge, et mõlema algatuse eesmärk on suurendada juurdepääsu (isiku)andmetele ja nende taaskasutamist andmete jagamise eesmärgil era- ja avalik-õiguslike isikute vahel.

Samamoodi kutsub Euroopa Andmekaitseinspektsiooni seetõttu komisjoni üles vältima uutes ettepanekutes mitmetimõistetavust, et tagada õiguskindlus ja sidusus kehtiva andmekaitseraamistikuga, ning tagama selle tõhus kohaldamine. Igal juhul **tuleks ettepanekutes selgelt märkida, et need ei mõjuta ega kahjusta kehtivate andmekaitse-eeskirjade kohaldamist, ning tagada, et** isikuandmete töötlemisel on **andmekaitse-eeskirjad ülimuslikud**³³.

Võttes arvesse andmete ulatuslikumast jagamisest tulenevaid konkreetseid probleeme, nõuab Euroopa Andmekaitseinspektsiooni, et tulevastes Euroopa andmeruume käsitlevates seadusandlikes ettepanekutes ja andmealases õigusaktis määratletaks algusest peale **konkreetsed andmekaitsemeetmed**, tagades sellega andmekaitse kõrge taseme, võttes vajaduse korral arvesse andmete eriliikide, näiteks terviseandmete töötlemist. Määrates need kaitsemeetmed algusest peale selgelt kindlaks, saame tagada isikuandmete kaitse piisava taseme ja vältida võimalikku õiguskindlusetust.

Lisaks eespool nimetatud põhiprobleemidele soovib Euroopa Andmekaitseinspektsiooni rõhutada järgmist.

i) ELi toimimise lepingu artikli 16 lõikes 1 ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 8 sätestatud õigus isikuandmete kaitsele on **iga füüsilise isiku võõrandamatu** õigus, millest ei saa loobuda³⁴.

³¹ Vt lisaks Euroopa Andmekaitseinspektsiooni ja Euroopa Andmekaitseinspektsiooni ühisarvamus andmehaldust käsitleva õigusakti kohta, punktid 47–56, milles juhitakse tähelepanu õiguskindlusetusele seoses isikuandmete töötlemise õigusliku alusega.

³² Euroopa Andmekaitseinspektsiooni ja Euroopa Andmekaitseinspektsiooni ühisarvamus andmehaldust käsitleva õigusakti kohta, punkt 19.

³³ Kooskõlas põhiõigustega eraelu puutumatusel ja isikuandmete kaitsele, mis on sätestatud ELi põhiõiguste harta artiklites 7 ja 8 ning ELi toimimise lepingu artiklis 16.

³⁴ Euroopa Andmekaitseinspektsiooni avaldus andmehaldust käsitleva õigusakti kohta seoses õigusaktide muudatustega, lk 4.

ii) Vajadus lisada **konkreetsed kaitsemeetmeid, et tagada kõigi andmekaitse põhimõtete järgimine**, eelkõige **võimalikult väheste andmete kogumine, eesmärgi piiramine ja läbipaistvus**. Asjakohased kaitsemeetmed on muu hulgas järgmised: määratakse kindlaks andmeliigid, mida võib töödelda, eesmärgid, milleks andmeid võib töödelda, asjaomased andmesubjektid, isikud, kellega isikuandmeid võib jagada, ja säilitamise tähtajad. Erilist tähelepanu tuleks pöörata **teadusuuringute eesmärgil** toimuva töötlemise kaitsemeetmetele, millega tagatakse **seaduslik, vastutustundlik ja eetiline andmehaldus**, näiteks **kontrollinõuded** teadlastele, kellel on juurdepääs suurele hulga potentsiaalselt tundlikele isikuandmetele³⁵.

iii) **Lõimitud ja vaikumisi andmekaitse** kohustuse tähtsus, mis on eriti oluline „**ühendatud objektide**“ (nt asjade internet ja asutuste internet³⁶) kontekstis, kuna asjaomaste isikute põhiõigusi ja -vabadusi ähvardavad märkimisväärsed ohud³⁷.

Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi nimel

esimees

(Andrea Jelinek)

³⁵ Vt näiteks digiteenuste õigusakti artikli 31 lõigetes 4 ja 5 sätestatud tingimused.

³⁶ Vt andmealase õigusakti esialgne mõjuhinnang, lk 6, milles osutatakse nutikatele kodumasinatele, kantavatele seadmetele ja koduabilistele, kättesaadav aadressil: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13045-Data-Act-&-amended-rules-on-the-legal-protection-of-databases_et.

³⁷ Vt artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörühma arvamus 8/2014 asjade internetiga seotud hiljutiste arengusuundumuste kohta, lk 6–9, kättesaadav aadressil: https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2014/wp223_et.pdf.

LISA: Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektori varasemate arvamuste ja avalduste loetelu

-) Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektori ühisarvamus 03/2021, mis käsitleb ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa andmehalduse kohta (andmehaldust käsitlev õigusakt), vastu võetud 11. märtsil 2021, kättesaadav aadressil: https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/edpb-edps-joint-opinion/edpb-edps-joint-opinion-032021-proposal_et
-) Euroopa Andmekaitsekoostöögrupu avaldus 05/2021 andmehaldust käsitleva õigusakti kohta seoses õigusaktide muudatustega, vastu võetud 19. mail 2021, kättesaadav aadressil: https://edpb.europa.eu/system/files/2021-05/edpb_statementondga_19052021_en_0.pdf
-) Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja Euroopa Andmekaitseinspektori ühisarvamus 5/2021 ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega nähakse ette tehisintellekti käsitlevad ühtlustatud õigusnormid (tehisintellekti käsitlev õigusakt), vastu võetud 18. juunil 2021, kättesaadav aadressil: https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/edpb-edps-joint-opinion/edpb-edps-joint-opinion-52021-proposal_et
-) Euroopa Andmekaitseinspektori arvamus 01/2021 ettepaneku kohta võtta vastu digiteenuste õigusakt, vastu võetud 10. veebruaril 2021, kättesaadav aadressil: https://edps.europa.eu/data-protection/our-work/publications/opinions/digital-services-act_en
-) Euroopa Andmekaitseinspektori arvamus 02/2021 ettepaneku kohta võtta vastu digiturgude õigusakt, vastu võetud 10. veebruaril 2021, kättesaadav aadressil: https://edps.europa.eu/data-protection/our-work/publications/opinions/digital-services-act_en
-) Euroopa Andmekaitseinspektori arvamus 03/2020 Euroopa andmestrategie kohta, vastu võetud 16. juunil 2020, kättesaadav aadressil: https://edps.europa.eu/sites/default/files/publication/20-06-16_opinion_data_strategy_en.pdf
-) Euroopa Andmekaitseinspektori esialgne arvamus 8/2020 ühtse Euroopa terviseandmeruumi kohta, vastu võetud 17. novembril 2020, kättesaadav aadressil: https://edps.europa.eu/sites/default/files/publication/20-11-17_preliminary_opinion_european_health_data_space_en.pdf